

ARETUSPROGRAMM. ARETUSE EESMÄRK.

Tõnu Põlluäär
Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
Tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja

Mis on aretusprogramm?

- eesmärkide kogum
- milline on tunnuste parandamise järgne tulemus
- lahendused püstitatud eesmärkide elluviimiseks

Aretuseesmärkide täitmiseks on vaja:

- piisav emasloomade arv, et noorpulle testida
- konkretiseerida aretuseesmärgid
- hinnata valitud tunnuste majanduslikkust
- uute aretustehnoloogiate kasutamine kiirema aretusedu saavutamiseks
- ET
- Suguselekteeritud sperma kasutamine
- Molekulaargeneetika abi geneetilise info saamiseks

Kõikides tõugudes ja alati vajavad parandamist:

- udara- ja lüpsiomadused
- jalgade tugevus
- tüüp

Udaraomaduste parandamisel pöörame tähelepanu:

- eesudara kinnitus
- udara pikkus ja kõrgus
- kesksideme tugevus
- nisade asetus
- veerandite ühtlikkus

Jalgade tugevuse seisukohalt on tähtis:

- sõrgade tugevus
- sõrgatsi tugevus
- jalgade seis

Tüübi juures paneme rõhku:

- suurusele
- keha sügavusele ja laiusele
- laudja sirgusele ja laiusele

Eesti Holsteini aretuseesmärgid ja nende saavutamise teed

EHF eesmärgid:

A. PIIM

- piimatoodang 8000 – 10000 kg (2004 – 6269 kg)
- r % 3,9 - 4,4 (2004 – 4,24%)
- v% 3,3 – 3,4 (2004 – 3,29%)
- rasva- ja valgu kogutoodang 570 – 700 kg (2004 - 472 kg)
- sujuv laktatsioonikõver

Andmed: Jõudluskontrolli Keskus

B. KASV JA ARENG

- suur kasv
- vasika sünnimass 40 – 55 kg
- lehmiku esmasseemenduse kehamass 390 – 420 kg
- kehamass esimesel poegimisel 530 – 560 kg
- vanus esmakordsel poegimisel 25 – 27 k (2004 – 28,8 k)
- täiskasvanud lehma mass 650 – 750 kg
- I laktatsiooni lehmade ristluu kõrgus 142 - 144 cm
- Täiskasvanud lehmadel 145 – 150 cm

C. MUUD TUNNUSED

- Suurus
- Hästi väljendunud piimatüüp
- Viljakus

EHF rekordid:

- Piim: 1207309 (HF 87,5%) X 2005
Nicare x Lamberg 15783 – 4,06 – 3,13

- R + v kg: 655876 (HF 86%) 2000
Eiden x Evinor 1232 kg

- KPL: 549518 (HF 82,1%) IX 2005
Lamberg x Eiko 76,8 kg

Andmed: Jõudluskontrolli Keskus

Eesti Punase tõu aretuseesmärgid ja nende saavutamise teed

EPK eesmärgid:

- EPK on kahe-suunaline tõug
- Tunnusjooneks on punane põhivärvus, mis võib olenevalt geneetika kasutamisest varieeruda punaste, punasekirjude ja pruunide toonide vahel
- Aretus põhineb erinevate aretuskomponentide kasutamisel ehk tegu on nn % aretusega, aretuse keeli heteroosiefekti säilitamisega
- Soovitatav on:
 - a) Kas hoida eri komponentide kogus 50 – 75% vahemikus
 - b) Või valida komponent, mis sobib karjale kõige enam ja minna kasvõi 100% (v.a RH)

PIIM

- Piimatoodang programmitärgselt 6000 kg
(2004 – 5498 kg)
- Piimatoodangu eesmärk 8000 kg
- Rasva % eesmärk puudub
(2004 – 4,37% piisav)
- Valgu % vähemalt 3,5%
(2004 – 3,39%)
- valgu kg vähemalt 210 kg
(2004 – 187 kg)

Andmed: Jõudluskontrolli Keskus

KASV JA ARENG

- Mass esmakordsel seemendusel –
400 kg
- Vanus esmakordsel seemendusel
16 – 18 k
- Vanus esmakordsel poegimisel –
25 – 27 k (2004 – 29,1 k)
- Täiskasvanud lehma rk peaks olema
vähemalt 140 cm
- Täiskasvanud lehma mass 600 kg

MUUD TUNNUSED

- karjaspüsivus
- hästilüpstav udar
- hea tiinestumine

EPK rekordid:

- Piim: 542707 (RH 62,5% AP 25%) Alstan x
Contractor 14198 – 3,79 – 3,16 IX 2005
- R + v kg:
542732 (RH 53,2% TP 12,5% AP 9,4% SRB 7,9%)
Lorenz x SYD Agn 1022 kg - 2004
- KPL: 1327649 (RH 62,5% TP 31,3%)
Mario-Red x Janos 64,5 kg - 2005
- Rk rekord: 3526033 (TP 53,1% RH 25% AP 15,7%)
FYN Aks x Rosett 157 cm

Andmed: Jõudluskontrolli Keskus

KUIDAS PROGRAMMILISI SEISUKOHTI ELLU VIIA:

- pullvasikate ost tõu tipp emasloomadelt, kes on seemendatud tipp isasloomadega
- parim isasloom valitakse:
 - Tütarde SPAV, SSAV, SVAV järgi
 - Soovitav kõrge Interbulli hinne
 - Pärineb maailma tippgeneetikast

Parim emasloom valitakse: (EHF ~100; EPK ~50)

- max piimatoodang (üle 9000 kg)
- hea rasva % (üle 4%)
- kõrge valgu % (üle 3,5%)
- kõrge SPAV (üle 120)
- kõrgelt hinnatud välimik
- kõrge udara tervise hinne (SSAV)

Pullide testimine

Eestist ostame:

- EHF ~ 40 noorpulli
- EPK ~15 noorpulli

Eestis testime:

- EHF 30 pulli
- EPK 10 pulli
- Eesmärk 700 - 800 doosi pulli kohta
- parandajateks osutuvad neist vähesed
- tähtis on jälgida lehma, kellele testseemendus tehakse (soov. I lakt; tõug)

TÄHTIS:

- Kodumaiste- ja maailma tipp – pullide kasutamine
- Geneetika valik üldse
- Pullide geneetilise hindamise tulemuste range jälgimine e. millised on tunnused, mis minu karjas kõige rohkem parandamist vajavad!
- Uuemate aretustehnoloogiate kasutamine (ET; suguselekteeritud sperma jne.)
- F 1 ei ole lahendus karja paremaks muutmiseks

Täna tähelepanu eest!

